

Annebergparken – tidl. Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland Arkitekt Kristoffer Nyrop Varming

Fredningsforslaget omfatter:

Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjællands tidligere centralanlæg - bygningerne beliggende omkring pladsen kaldet Grønnegården, Annebergparken nr.26, 26 A, 26 B, 28 A, 28 B, 28 C, 28 D, 35, 48, 50 og 52 i Nykøbing Sjælland. Omfattende: Administrationsbygning med kirke, værkstedsbygning, forsamlingsbygning, plejerskebygning, sprøjtehus, maskinafdeling / tidligere badeanstalt, kedelhus, køkken, vaskeri, lægeboliger og pavilloner / udhuse. Hertil vægter- og portnerboliger og søjler ved indgangspartiet til Annebergparken, Annebergparken nr. 1 og 2 i Nykøbing Sjælland.
Alle foreslåede bygninger er opført 1913 – 15.



Kik ind i Grønnegården

Forslagsstillere:

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur og Historisk selskab for Nykøbing Sjælland og omegn.
Forslaget er udarbejdet i samarbejde med arkitektstuderende Nini Scharling og Sofie Kjærsgaard Jørgensen.
Indsendt til Kulturarvsstyrelsen december 2007.

Indholdsfortegnelse:

Begrundelse for forslaget, s. 3

Baggrund for forslaget

Indledning, s. 6

Om Sindssygehospitalet Nykøbing Sjælland, s. 7

Om havebyen, s. 9

Om Bedre byggeskik, s. 10

Om arkitekten Kristoffer Nyrop Varming, s. 11

Planforhold, s. 12

Kommune/Bydels-atlas, s. 12

Om Grønnegården

Beskrivelse af Grønnegården og dens bygninger, s. 13

Oprindelighed og ændringer generelt, s. 15

Bygningshistorie generelt, s. 15

Vedligeholdelsesstand, generelt, s. 15

Identifikation generelt, s. 15

Bygninger der foreslås fredet

Administrationsbygning, s. 16

Værkstedbygning, s. 18

Forsamlingsbygning, s. 19

Plejerskebygning, s. 21

Sprøjtehus, s. 23

Badeanstalt, s. 24

Kedelhus, s. 25

Køkken og vaskeri, s. 27

Lægeboliger, s. 29

Pavilloner / udhuse, s. 31

Portnerbolig og vægterbolig, s. 32

Kilder, s. 34

Kontaktpersoner, s. 34

Begrundelse for fredningsforslaget:

Annebergparken, det tidligere Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland, udgør et enestående anlæg. Anlægget repræsenterer det bedste både i forhold til samtidige hospitalsanlæg, og i forhold til Bedre Byggeskik bevægelsens virke. I sin helhed er både bygninger og parkanlæg velbevaret.



Luftfoto Annebergparken 2006

Enestående hospitalsanlæg

Karakteristisk for Annebergparken er den enestående helhedsoplevelse, og sammenhængen mellem landskab og bygninger. Hertil kommer den stramme, men også sprudlende arkitektur, der oser af fortælleglæde og gode ideer. Nok har psykiatrien haft sine dystre sider, men her fornemmer man at der på alle måder er arbejdet med rammerne for et værdigt liv for hospitalets patienter.

Umiddelbart kan Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland sammenlignes med Psykiatrisk hospital i Middelfart (1888) og Sankt Hans ved Roskilde (1816 – 1860). Fælles for anlæggene er at de ligger naturskønt og lidt afsides.

En repræsentant for et enestående Bedre Byggeskik anlæg

Hospitalets arkitekt, Kristoffer Nyrop Varming, var selv aktiv i etableringen af Bedre Byggeskik bevægelsen.

Anlægget hører til blandt de bedste eksempler på Bedre Byggeskik bevægelsens arbejde.

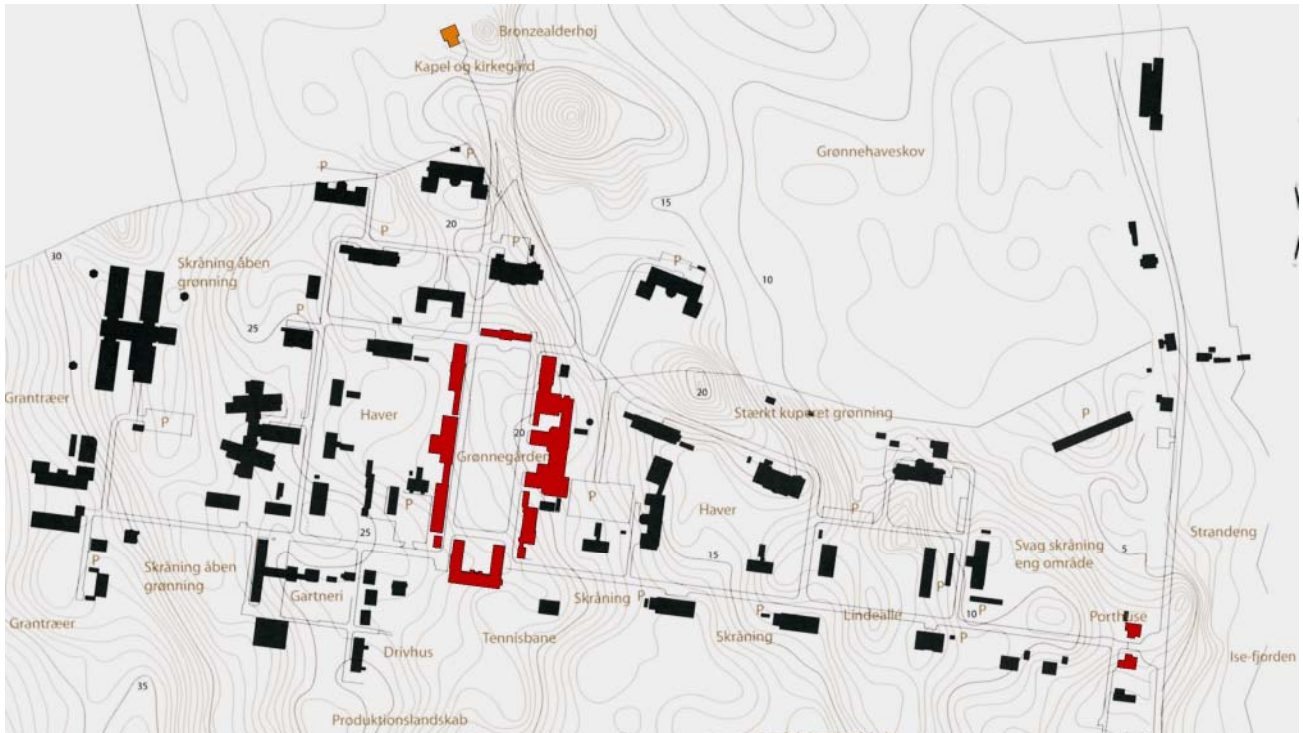
Der er tale om en usædvanlig samling af bygninger, og mangfoldige variationer over Bedre Byggeskik og dansk 1700tals arkitektur. Anlæggets fremherskende ide udtrykkes dog tydeligt gennem Bedre Byggeskik bevægelsens tanker, og samlet fremstår anlægget som en harmonisk og levende helhed.

Bygningerne er af høj arkitektonisk kvalitet, materialer og detaljer er i overvejende grad bevaret.

Kristoffer Nyrop Varmings hovedværk.

Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland må opfattes som Kristoffer Nyrop Varmings hovedværk, og er derfor et oplagt bud på et værk, der bør bevares for eftertiden. Af hele arkitektens omfattende virke, er endnu kun et lille kapel, beliggende i Grønnehaveskoven i tilknytning til hospitalsanlægget, fredet.

Kristoffer Nyrop Varming modtog Eckersberg Medaljen for sit arbejde med sindssygehospitalet i 1914, så også hans samtid værdsatte anlægget.



Bygninger der foreslås fredet er markeret med rødt, det allerede fredede kapel er markeret med orange.

Hvorfor fredning?

Ved den fremtidige udvikling af Annebergparken, kan en fredning af de væsentligste bygninger være med til at trække kvaliteten af det samlede anlæg op.

Frasalg og bevarende lokalplan

Tidligere var alle bygninger i Annebergparken ejet og drevet af Vestsjællands Amt, nu Region Sjælland, men udviklingen inden for psykiatrien har skabt nye krav. På nuværende tidspunkt er nogle bygninger solgt fra, og andre befinder sig på overgangen til at blive solgt fra og anvendt til nye formål. Flere bygninger står tomme. Hospitalet har stadig aktiviteter på stedet, men stadig færre. Ejerskifte og ændrede funktioner kan være en trussel for helheden og anlæggets særlige kvaliteter.

Den endelige udgave en ny bevarende lokalplan for hele området er netop vedtaget i Nykøbing Sjælland Kommune. En række fredninger, vil støtte lokalplanen.

Væsentligt anlæg i forhold til identiteten i lokalområdet

Annebergparken udgør en vigtig del af lokalområdets historie, idet der har været tale om en slags parallel samfund til Nykøbing Sjælland - mange mennesker har boet og arbejdet på hospitalet.

Hvorfor Grønnegården og porthusene?

Centralanlægget omkring Grønnegården udgør hospitalsanlæggets centrale kerne. Centralanlægget har oprindeligt huset hospitalets administration og fællesanlæg. Grønnegården danner et naturligt samlingspunkt for hele Annebergparken, og det er således naturligt at Grønnegården også i fremtiden kommer til at spille en central rolle for udviklingen af bydelen. På trods af enkelte, primært interiøre, ombygninger er helhedsindtrykket bevaret. Hele bygningsanlægget omkring Grønnegården har indtil for nyligt været administreret centralt af det tidligere Vestsjællands Amt, nu Region Sjælland.

Portner- og Vægterhusene er væsentlige, fordi de markerer indgangen til hospitalsområdet, og samtidigt står som en slags vartegn for anlægget.

Ved at frede det centrale bygningsanlæg omkring Grønnegården og porthusene, vil de mest centrale dele af Annebergparken være beskyttet for eftertiden.



Det fredede kapel i Grønnehaveskoven



Kapel, indgangsparti



Administrationsbygningen



Administrationsbygningen, port



Hovedalleen, mod porthusene og Isefjorden



Hovedalleen, mod administrationsbygningen

Baggrund for fredningsforslaget

Indledning:

Det tidligere Nykøbing Sjælland Psykiatriske Hospital / Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland, er beliggende som sin egen lille by ud til Isefjorden syd for Nykøbing Sjælland. Området kaldes i dag Annebergparken.

Byplan, parkanlæg og natur

Byplan og bygninger er tegnet af arkitekten Kristoffer Nyrop Varming, og tager afsæt i Bedre Byggeskik- og haveby tankerne. Parkbeplantningen, som bærer og understøtter områdets unikke stemning og karakter, har nået sin fulde udvikling og er netop nu, som arkitekten ønskede det. Bygningskroppene er placeret med følsomhed og omtanke i parkanlægget, og der er således opstået et smukt og harmonisk anlæg.

Annebergparken er placeret i et naturskønt område, i et kuperet og skrånende terræn ud mod Isefjorden. Området er struktureret, så naturen ikke kun omgiver anlægget, men også bliver en identitetsskabende del af stedet.

Parkstrukturen karakteriseres ved store tunge bygningskroppe placeret i et spredt, men fast mønster af store solitære træer og blomstrende buske på en stor græsflade.

Planlægning af hospitalet

Planlægningen af hospitalsbyggeriet startede allerede i 1910, men først i 1913 besluttes det endeligt at placere hospitalet på området ved Nykøbing Sjælland. Det blev bygget i årene 1913 -15 og udvidet, ligeledes af Kristoffer Nyrop Varming, 1917 - 1921.

Bedre Byggeskik

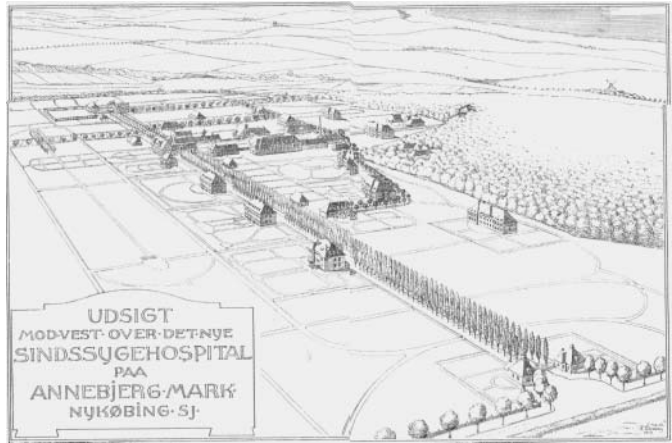
Afsættet i Bedre Byggeskik-tankerne har givet et byggeri af høj kvalitet og med en meget elegant detaljering. Døre, vinduer, tage og facader er med til at understøtte stedets samlede identitet og karakter.

Om Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland:

Annebergparken ligger i et parklignende landskab. Mod øst ligger Isefjorden og Egebjergvej. Mod nord er grunden afgrænset af Grønnehaveskoven. Mod syd og vest er der landbrug og åbne marker, tidligere var der også frugtlunde, men de er i dag delvis erstattet af nåletræer. Mod syd ligger Mosbyvej, en villavej der er opstået i tilknytning til hospitalet.



Luftfoto,



Tegning, luftperspektiv, fra Arkitekten 1917

Ankomst og struktur

Ankomsten til hospitalet foregår gennem de næsten ens porthuse ved Egebjergvej. Man bevæger sig videre ad alleen op ad bakke – og ankomsten afsluttes monumentalt og poetisk af en portåbning i administrationsbygningen. Alleen fortsætter på den anden side af bygningen. Administrationsbygningen formidler også det lille knæk, der skaber adgangen omkring hjørnet til centralanlægget Grønnegården.

Alleen udgør sammen med bebyggelsen omkring Grønnegården, anlæggets hovedakse og primære struktur - en struktur som alle øvrige bygninger orienterer sig omkring.

Vej

Det øvrige område er betjent af et vejnet knyttet til alléen i en slags netstruktur, der er tilpasset bygningsanlægget og landskabet. Vejene ligger både parallelt med landskabets kurver og vinkelret på kurverne. Det er med til at understrege terrænets form, at man bevæger sig i landskabet og får fornemmelsen af det bølgende terræn. Vejene er forholdsvis smalle. Der er flere steder i bebyggelsen etableret "lommer" til parkering.



Hospitalets oprindelige opdeling

Hospitalets opdeling og strukturering

Hospitalet var delt op i forskellige behandlingsafsnit, opført som pavillon- og villabyggeri, hvor de forskellige bygninger indeholdt selvstændige afdelinger. Bygningernes indretning var udtryk for nytænkning med patienten i centrum. Man undgik lange korridorer og cellelignende forhold, og sørgede for store højloftede og lyse rum, med sammenhæng mellem de enkelte rum.

Hospitalet var delt op i tre afdelinger: En hospitalsafdeling for kvinder, en hospitalsafdeling for mænd, samt et fælles centralanlæg. Patientafdelingerne for kvinder lå øst for centralanlægget, patientafdelingerne for mænd lå vest for centralanlægget, her lå også den sikrede afdeling Bakkegården, hvor landets farligste sindssyge forbrydere husedes. Patientafdelingerne er placeret punktvis i landskabet, centralanlægget derimod danner et sluttet hele og en mere urban struktur.



Eksempler på tidligere plejeafdelinger

Byggeriets karakter og materialer

Hospitalsanlægget består af bygninger opført i 1, 1,5 og 2,5 etager, og er domineret af de forholdsvis store pudsede og gulkalkede bygningskroppe som indeholdt patientafsnittene. Ind imellem findes der mindre enheder: Dobbeltbuse til funktionærer, lægeboliger, og kolonivillaerne. Kun det centrale bygningsanlæg omkring Grønnegården er opført i røde mursten.

Bygningernes varierende størrelser og udtryk skaber tilsammen et varieret og levende bybillede. Mange bygningstyper går igen, idet de indgår i både mands- og kvindeafdeling (se illustration herunder).

Det vil være omfattende at gå ind i en nærmere beskrivelse af de enkelte bygningstyper, der henvises til: "Registrering af bygninger og landskab – Annebergparken, Nykøbing Sjælland".



Gartnerbolig



Lægebolig



Funktionærbolig

Centralanlæg, gartneri og kapel

I bygningsanlægget omkring Grønnegården var hospitalets centrale funktioner samlet. Vest for Grønnegården ligger det tidligere gartneri. Markerne i forbindelse med gartneriet var tidligere udlagt til frugtplantage og grøntsagsdyrkning. Grønnehaveskoven danner ryg nord for anlægget - det fredede skovkapel ligger et stykke inde i skoven.

Om havebyen:

Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland var både som hospital og bydel udtryk for arkitektonisk nytænkning. Nogle af grundtankerne omkring Garden Cities præger den måde hvorpå hospitalet er planlagt. Hospitalet blev bygget som en selvstændig by i et åbent landbrugsareal, så patienterne kunne være tæt på kulturlandskabet, Isefjorden og Grønnehaveskoven. Naturen og parkens rekreative områder skulle være inden for beboernes rækkevidde.



Billeder fra tiden umiddelbart efter hospitalets opførelse

Det lille samfund

På Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland har der været op til 1100 patienter og arbejdspladser for omkring 700 sygeplejere og læger. Desuden var der boliger til de mange ansatte og børnehaver til deres børn, kirke, teatersal, centralkøkken, badeanstalt, vaskeri og værksteder. Nærheden og det sociale fællesskab har været i højsæde for både patienter og ansatte, og området har været en by i sig selv med socialt og kulturelt liv og traditioner.

Selvforsyning

Muligheder for at bo, arbejde og rekreere sig skulle være til stede i byen, på hospitalet var der mange forskellige slags værksteder, og arbejdet i gartneriet var en del af behandlingen af patienterne. Gennem den gratis arbejdskraft havde man mulighed for at pleje området og producere planter, blomster, frugt og grøntsager. Det var samtidig helt i tråd med haveby-tankerne, at området var selvforsynende med grøntsager, blomster, frugt og varme.

Haveby / middelalderby

I den typiske haveby er der klare referencer til middelalderbyen med torvet som omdrejningspunkt og mødested. Torvet, her Grønnegården, er bykernen med administration, kirke, køkken, værksteder, forsamlingsal osv.

At bevæge sig i byen

Når man bevæger sig rundt i byen oplever man et varieret forløb af åbne og lukkede byrum. Der er træer langs gaderne, husene ligger spredt og enkeltvis, enten parallelt med, eller vinkelret på de grønne gadeforløb. Hospitalsbygningerne har store haver, og der er grønne fællesområder. Endnu en grundidé i havebyen er, at husene er opført i den samme stil, selvom de ikke nødvendigvis er ens. Der skabes således et varieret bybillede, samtidigt med at bebyggelsens samlede udtryk er harmonisk.

Om Bedre byggeskik:

Husene i Annebergparken er karakteristiske for Bedre Byggeskik-bevægelsen, der blev udbredt i perioden fra starten af 1900-tallet til 1. verdenskrig. I 1915 oprettedes Foreningen for Bedre Byggeskik. Bedre Byggeskik-bevægelsen kom som en reaktion på, at byggeriet i Danmark var blevet "uskønt", og blev til i en tid, hvor en større nationalromantisk periode prægede landet. Der var fokus på den traditionelle danske byggeskik, og man tog fat i tidligere tiders typiske danske kendetegn. Man ser foreningens tydelige spor over hele Danmark i stationsbygninger, mejerier, forsamlingshuse, butikker og boliger fra denne periode. Annebergparkens arkitekt Kristoffer Nyrop Varming var med i foreningens bestyrelse.



Eksempler på døre i Annebergparken



Eksempler på døre i Annebergparken

Materialer

Man stræbte efter ærlige karakteristisk danske materialer. Husene var ofte grundmurede, og stod typisk i "blank mur", og understregede således den ærlighed i materialer og udtryk man tilstræbte. Det ofte valmede tag var belagt med tegl, skifer eller strå. Husene er af meget høj håndværksmæssig standard og detaljering.

Proportionering

Mange af Bedre Byggeskikhusene er proportioneret strengt symmetrisk, der er overensstemmelse mellem tagets, facadens og vinduernes størrelser, og opspudsningen af vinduerne. Der er således en klar "takt" mellem de forskellige bygningsdele, som tydeligt kan aflæses.

Om arkitekten Kristoffer Nyrop Varming:

Født 1865 i Øster Allinge – død 1936 i København.

- 1892, Afgang fra Kunstakademiets Arkitektskole
- 1895, Modtager af Den lille Guldmedalje
- 1897, Modtager af Akademiets rejsestipendium
- 1914, Modtager af Eckersberg Medaljen for Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland
- 1905 – 11, Redaktør af Architekten
- 1913 – 17, Formand for Akademisk Arkitektforening
- 1913 – 21, Medlem af bestyrelsen for Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse
- 1915, Medstifter af Landsforeningen for Bedre Byggeskik
- 1913 – 29, Tilsynsførende arkitekt ved de under Justitsministeriet hørende bygninger, herunder Statens Sindssygehospitaler indtil 1932
- 1923 -, Kgl. Bygningsinspektør
- 1925 – 31, Medlem af Akademirådet

Dansk Historicisme

Varmings arbejder er præget af den danske historicisme, med en detaljering og et udtryk, som er typisk for hans læremestre Martin Nyrop og Hans J. Holm. Kristoffer Nyrop Varming var fætter til Martin Nyrop. Lysten til at bygge dansk, ser man bl.a. i hans mange kirker rundt omkring i landet, herunder Kingoskirken på Nørrebro (1909 – 10) og i hospitalsbyggerierne.

Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland

Hospitalet i Nykøbing Sjælland skiller sig ud, idet der er tale om et stort samlet bygningsanlæg. Samtidig med byggeriet af Sindssygehospitalet i Nykøbing Sjælland er Varming med til at stifte foreningen for Bedre Byggeskik i 1915. Foreningens grundideer præger hospitalets bygninger, sammen med variationer over dansk 1700-talsarkitektur.

Centrale arbejder

Som andre vigtige arbejder af Kristoffer Nyrop Varming nævnes landsretsbygningen i Viborg (1917 -20) og domhuset i Horsens (1918). I Varmings sidste arbejder; Universitetsbibliotekets 2. afdeling på Nørre Allé (1935 - 38) og Toldkammerbygningen i Havnegade 44 i København (1937), er stilen ændret væsentligt hen imod med tidens funkis-strømninger.

Kristoffer Nyrop Varming har gennem sit alsidige virke som arkitekt været debatskabende og engageret i at bevare og udvikle den danske byggeskik, det ses bl.a. gennem hans arbejde i foreninger, gennem hans tillidshverv samt i hans mange bygningsværker.

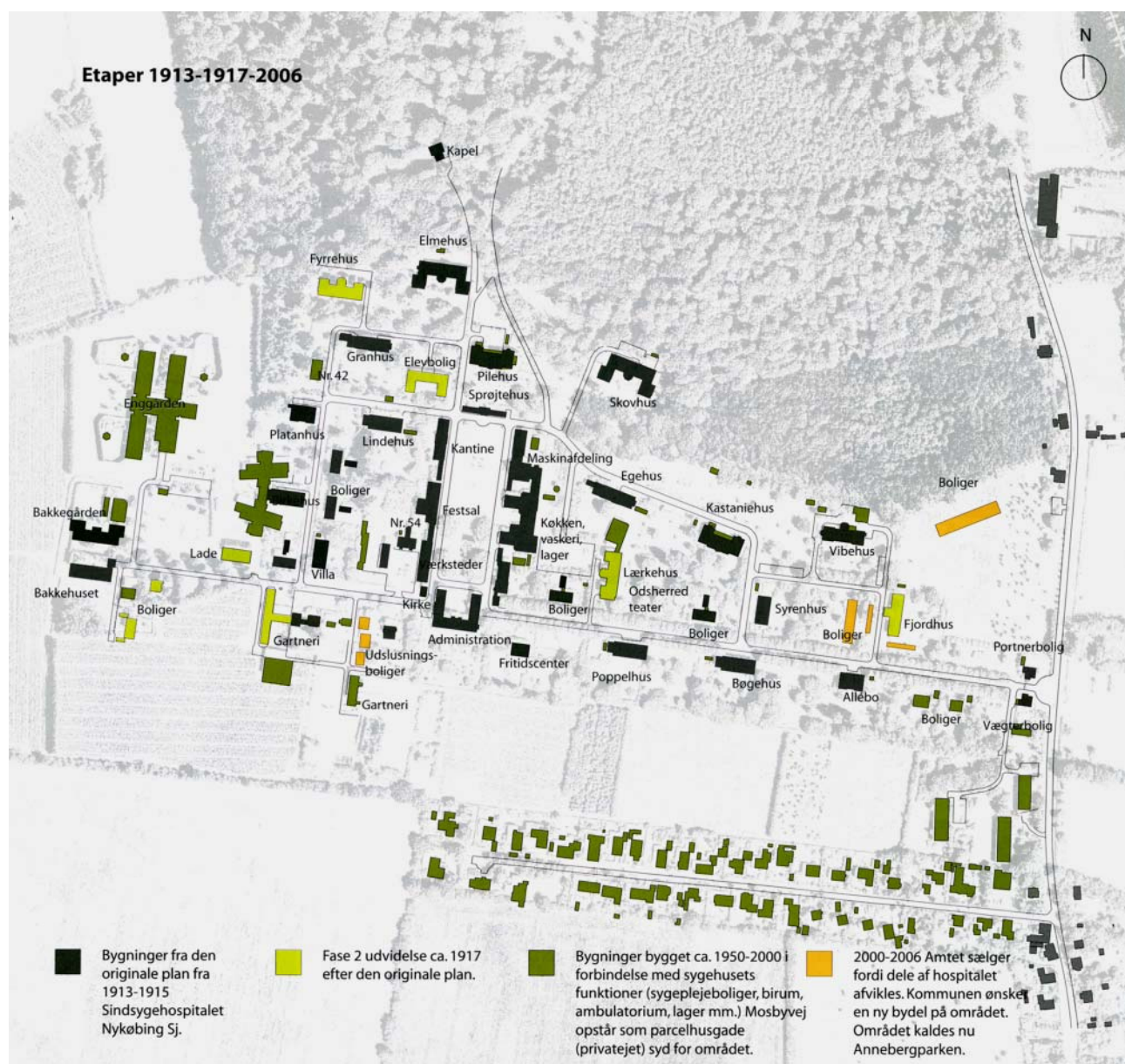
Planforhold:

Der er for nyligt udarbejdet en ny bevarende lokalplan: "Lokalplan 2007-06 for Annebergparken".

Kommuneatlas:

Der er ikke udarbejdet et kommuneatlas eller kulturmiljøatlas for Odsherred Kommune, men der er udarbejdet en registrant: "Registrering af bygninger og Landskab – Annebergparken, Nykøbing Sjælland", inkl. en "tillempet" SAVE registrering af områdets bygninger.

Ved beskrivelsen af de enkelte bygninger der foreslås fredet, er der taget udgangspunkt i registrantens oplysninger.



Oversigt vedr. Annebergparkens etaper, fra rapport: "Annebergparken - August 2006" af Nini Scharling og Sofie Kjærsgaard.



Grønnegården, i forgrunden ses værkstedbygningen og forsamlingsbygningen



Grønnegården, i forgrunden ses køkkenbygningen og vaskeriet

Grønnegården

Beskrivelse af Grønnegården og dens bygninger:

Grønnegården, det tidligere centralanlæg for Sindssygehospital i Nykøbing Sjælland, udgøres af en række bygninger beliggende omkring en stor og åben pladsdannelse. Bygningerne rummer:

Fritliggende administrationsbygning med kirke, værksteder, teatersal / gymnastiksal, plejerskebygning, sprøjtehus, maskinafdeling / tidligere badehus, køkken, vaskeri, lægeboliger og pavilloner / udhuse.

Langs bygningerne løber en smal asfalteret vej, og i midten er en stor grøn plæne. På den nordlige del af plænen er tre, oprindeligt fire, søjle-ege plantet i et kvadrat bag en mindesten med inskriptioner. Mod syd præges grøningen af meget store platantræer og en kunstigt anlagt sø med åkander. Pladsen var oprindeligt tænkt som barokhave, men over årene er der sket en del ændringer, og pladsen fremstår derfor ikke helt som den oprindeligt var tænkt i dag.



Grønnegården, i forgrunden ses badehuset og kedelhuset



Grønnegården, i forgrunden ses plejerskebygningen og forsamlingsbygningen

Arkitektur

Grønnegårdens bygninger består af en række individuelt modulerede bygningskroppe, der ligger omkring den store grønning. Alle bygninger ligger i den samme facadelinie kun med små fremspring. Imellem bygningerne er der have- og gårdum. Bygningernes mange funktioner kommer til udtryk igennem form og proportioner, og der er således skabt et varieret og urbant byrum.

Der er tydelige referencer til herregårdenes stramme aksiale anlæg med den slotsagtige hovedbygning, og de lavere betjenende bygninger i det flankerende fløj anlæg. Der er også referencer til landsbyen, mejeriet og skolen. Vestsiden / fløjen er domineret af teatersalens store gavl. De øvrige bygninger er lavere, og bundet sammen af mure. Østfløjen er domineret af tre store gavle, kedelhuset, vaskeriet og køkkenet, her er flere bygninger direkte forbundne.



Grønnegården, Lægeboliger



Grønnegården, Administrationsbygning

Materialer

Bygningerne omkring Grønnegården er alle opført i rød blank mur, i modsætning til Annebergparkens øvrige bygninger der er pudsede og gulkalkede. Tagene er, som overalt i Annebergparken, belagt med røde vingeteglsten, flere steder har rygningsteglene knop. Langt de fleste bygninger har valmet tag med 45 graders hældning. Der er en rig variation i tagformerne, både sadeltag, halv- og helvalmet tag og mansard tag er repræsenteret. På flere af facaderne vokser vildvin. Bygningsdetaljer står pudsede, og i nogen tilfælde er der tale om detaljer i sandsten. Dørtrin og sokler er udført i granit.

Døre / vinduer / kviste

Overalt på det gamle hospital findes smukke fyldningsdøre, de fleste steder er dørene originale. Forskellige bygninger har ikke blot forskellige dørtyper, der findes ofte forskellige varianter af dørenes detaljering i den samme bygning. Over dørene er der ofte et fint udformet vindue, og der er tale om mange variationer. Dørene på det gamle hospital er udført i fire kulører: Hvid, svenskrød, sortblå og dyb grøn. Omkring Grønnegården er dørene langs fløjene røde, i hovedbygningen blå og i sprøjtehuset grønne. Hospitalets gulkalkede bygninger har alle enten blå eller grønne døre til gadesiden og i gavlene, og hvide døre til havesiden.

Vinduerne er alle steder småsprossede og udført i hvidmalet træ.

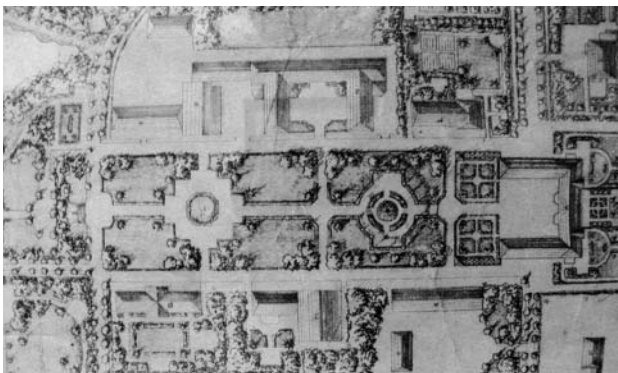
Alle kviste har grønmalet træværk, vinduesrammerne er malet hvide. Flunkerne er ofte hvid- eller grønmaled. Kvistene har buede zinktage. Kvistene er i princippet ens i hele Annebergparken, men er proportioneret i forhold til den enkelte bygning. Man ser kviste med vinduer opdelt i fire, tolv og seksten ruder.

Oprindelighed og ændringer generelt for Grønnegårdens bygninger:

Grønnegårdens bygninger står generelt både velbevarede og oprindelige i udtrykket. Vinduerne er bevaret, de fleste døre er bevaret, og kvistene er bevaret. Bygningernes oprindelige materialer er ligeledes intakte, i nogen tilfælde er tegltage skiftet, men til et nyt og tilsvarende tegltag. Interiørt er der visse steder sket mindre ændringer med skillevægge og visse steder med akustiklofter. Men i det væsentlige er der ikke sket store ændringer, og dette må være at betragte som retablerbare detaljer.

Badehus, Kedelhus, Vaskeri og Køkken har Landsforeningen valgt at foreslå på trods en række mindre heldige ændringer, ud fra en betragtning om, at det er væsentligt at bygningerne omkring Grønnegården bliver fredet som en helhed.

Ved beskrivelsen af de enkelte bygninger der forslås fredet, er bygningens specifikke ændringer beskrevet.



Skitse af tidligere barokanlæg i Grønnegården



Barokanlæg omkring 1930

Bygningshistorie generelt for Grønnegårdens bygninger:

Ved beskrivelsen af de enkelte bygninger der foreslås fredet, er bygningens specifikke funktion og historie beskrevet.

Vedligeholdelsesstand generelt for Grønnegårdens bygninger:

Bygningerne er generelt i god stand. Der er tale om bygninger af en god kvalitet, og de er blevet vedligeholdt over årene. Mange steder trænger især vinduerne dog til maling.

Ved beskrivelsen af de enkelte bygninger der forslås fredet, er bygningens specifikke vedligeholdelsestand beskrevet.

Identifikation:

Matrikel nr.: 1ac (samlet matrikel for den del af Annebergparken, der stadig ejes af Region Sjælland – inkl. alle Grønnegårdens bygninger)

Ejerlav: Annebjerggård, Nykøbing Sj. jorde

Region: Sjælland

Kommune: Odsherred Kommune

Ejerforhold: Region Sjælland. (Grønnegården er en del af den samlede bygningsmasse tilhørende Psykiatrihospitalet i Nykøbing Sj., Annebergparken 35, 4500 Nykøbing Sj. under:

Psykiatrisk Center, Kolonivej 15, 1., 4293 Dianalund)



Annebergparken nr. 35



Mod Isefjord indgang - østfløj



Administrationsbygningen mod Bakkegården - vestfløj

Administrationsbygning

Bygningsbeskrivelse:

Administrationsbygningen er et fritliggende trelænget anlæg, bestående af midtliggende hovedbygning i to etager med udnyttet tagetage og fløjbygninger i en etage ligeledes med udnyttet tagetage. Alle fløje har saddeltag. Fortil danner det trelængede anlæg et lille gårdrum. Der er en tilhørende, med hække afskærmet, have bagtil. På hovedbygningens facade mod Grønnegården er en midsiddende barok frontkvist, flankeret af to (tillempet) ottekantede "tårne" med kobbertag. Det symmetriske optrin markerer et indgangsparti. I hver af hovedbygningens gavle er der et lille muret indgangsparti. I taget mod havesiden spænder en lang taskekvest ud mellem to fremhævede barokke frontkviste. Der er indrettet kontorer i hovedbygningen.

I administrationsbygningens østlige fløj midt for markerer en portåbning alleens afslutning. Porten markeres med en barok frontkvist.

I administrationsbygningens vestlige fløj er der indrettet et kirkerum. Et klokketårn i kobber sidder midt på bygningens tagryg. Kirkens kassetelloft er af samme type som man også kan se i teatersalen. Der er 120 siddepladser.



Administrationsbygningen mod haven



Administrationsbygningen mod gårdrum og Grønnegård



Oprindelighed:

I kirkerummet er der umiddelbart ikke foretaget ændringer siden opførelsen. I resten af bygningen er der foretaget mindre ændringer i forhold til skillevægge. Brostensbelægningen på den lille plads er ny, men harmonisk i forhold til helheden. Der er tale om enkelte udskiftede sekundære døre.



Portåbning – kik til Isefjorden



Kirkerummet med kassetteloft



Kirkerummet omkring opførelsen

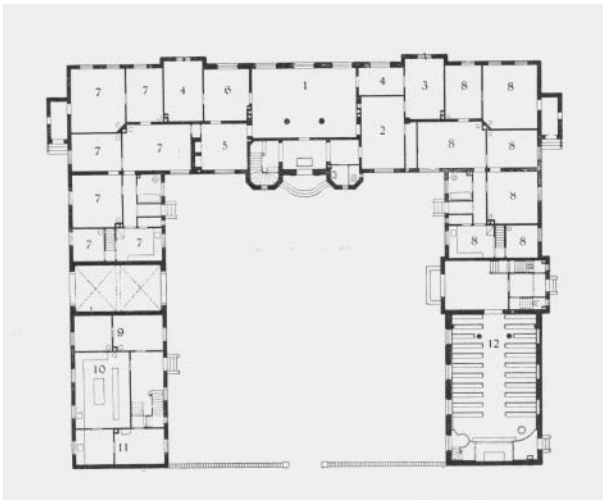
Bygningshistorie / funktionsbeskrivelse:

Bygningen er opført som administrationsbygning med kontorer. I tagetagen var der indrettet værelser for personalet. Indtil for få år siden havde kirken ugentlige gudstjenester, der dog i dag er reduceret til en enkel gudstjeneste juleaften.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1

Ejendomsnummer: 01582-6



Plantegning af administrationsbygningen, Architekten 1916



Anneberparken nr. 52



Værkstedsbbygningen fra Grønnegården



Værkstedsbbygning

Bygningsbeskrivelse:

Værkstedsbbygningen er et et-etages længehus, der er forbundet med forsamlingsbygningen via en mur. Der er anvendt enkle arkitektoniske virkemidler. Bygningen har saddeltag. Bag værkstedet ligger et dobbelthus, stalde og en parkeringsplads.

Oprindeligbed:

Der er sket enkelte dørudskiftninger, og interiøret er der flyttet en skillevæg.

Bygningshistorie / funktionsbeskrivelse:

Bygningen er opført som værkstedsbbygning. Der var tidligere værksted for den stedlige tømrer / snedker, samt et værksted til beskæftigelse af patienterne.



Værkstedsbbygningen bagtil mod parkeringsplads

Vedligeholdelsesstand:

God stand.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1

Ejendomsnummer: 01582-6



Annebergparken nr. 50



Forsamlingsbygning fra Grønnegården



Forsamlingsbygning

Bygningsbeskrivelse:

Forsamlingsbygningen er opført i en etage med udnyttet tagetage. Bygningen rummer en teatersal til 250 personer, samt den nuværende kantine for det stedlige personale.

Teatersalen ligger vinkelret på det øvrige fløj anlæg og markerer sig tydeligt med en stor gavl mod Grønnegården. Salens tag har halvvalm, mens de tilstødende bygningskroppe har mansardtag med udnyttet tagetage. Den sydlige del af bygningen er lavere og med lille dybde, mens den nordlige del af bygningen er dybere, og derfor tilsvarende har en højere tagrejsning. Den sydlige del af bygningen har barokgavl. Der er en have bagtil. Forsamlingsbygningen giver associationer til et mejeri.

Oprindelighed:

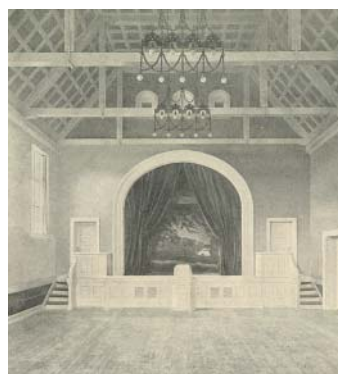
Der er tale om enkelte udskiftede døre. Teatersalen er desværre gået igennem en række mindre heldige ombygninger, og således er det oprindelige kassetteloft i dag dækket til af akustikplader. Hele salen er malet i mindre nænsomme farvenuancer - dog skulle loftet være intakt under akustikpladerne. Der er også flyttet enkelte skillevægge. Eksteriøret står bygningen dog så godt som uantastet.



Salen udefra



Salen indefra



Salen omkring opførelsestidspunktet

Bygningshistorie:

Forsamlingsbygningens sal var tænkt som ramme om foredrag, koncerter, oplæsning, dilettantkomedie og som gymnastiksal. Siderummene var tænkt, således at patienterne ved festlige lejligheder kunne beværtes med kaffe. Der var også spisestue og dagligstue for plejersker.

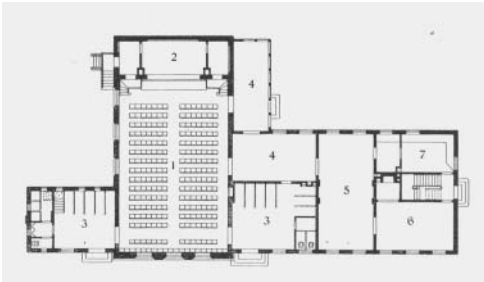
Vedligeholdelsesstand:

God stand, vinduer og døre trænger dog til maling og vedligeholdelse.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1

Ejendomsnummer: 01582-6



Plantegning af forsamlingsbygningen, Architekten 1916



Annebergparken nr. 48



Plejerskebygningen mod Grønnegården

Plejerskebygning

Bygningsbeskrivelse:

Plejerskebygningen er opført i et plan med delvist udnyttet tagetage. Bygningen er strengt symmetrisk med central frontispice og valmet tag. Bygningen indeholder forsamlingsal, stue og køkken for personalet, samt værelser til plejepersonalet i tagetagen.

Bygningen er bygget sammen med forsamlingsalen via en mur. Der er have bagtil.

Oprindeligthed:

Der er udskiftet enkelte døre, ellers synes bygningen at stå så godt som uantastet.

Bygningshistorie:

Bygningen har rummet forsamlingsal, stue og værelser for hospitalets plejersker. I de senere år har bygningen primært rummet laboratoriefunktioner, samt musikrum i den tidligere forsamlingsal.



Forsamlingsal for plejersker – i dag musikrum



Facade mod Grønnegården



Vedligeholdelsesstand:

God stand - vinduer og døre trænger dog til maling og vedligeholdelse.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1

Ejendomsnummer: 01582-6



Plantegning af plejerskebygning, Architekten 1916



Annebergparken nr. 28D



Sprøjtehuset set fra siden



Sprøjtehus

Bygningsbeskrivelse:

Sprøjtehuset er en fritliggende bygning opført i et plan. Bygningen er symmetrisk opbygget og er beliggende modsat administrationsbygningen. Sprøjtehusets sydfacade vender ud til Grønnegården, og markeres af et midtsiddende og let fremhævet parti med en stor grøn port. Den fremhævede midterparti er let forhøjet og taget har halvvalm, resten af bygningens tag har helvalm. Huset benyttes i dag til opbevaring.

Oprindeligbed:

Delvist udskiftet tagkonstruktion. Delvist udskiftede porte.



Sprøjtehuset fra plænen



Bygningshistorie:

Tidligere sprøjtehus. Den midterste del af bygningen indeholdt tidligere selve sprøjtehuset, mens de to lavere "arme" har fungeret som henholdsvis cykel- og brændeskur. I dag anvendes hele bygningen til opbevaring.

Vedligeholdelsesstand:

Synes god.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1

Ejendomsnummer: 01582-6



Annebergparken nr. 28C



Badeanstalt - indgangsparti



Badeanstalten fra Grønnegården

Badeanstalt

Bygningsbeskrivelse:

Badeanstalten er opført i et plan, rummene er højloftede med højtstående vinduer. Taget har halvvalm. Midtfor er der en lille frontespice med porticus, der indrammer indgangspartiet. En lidt lavere værkstedsbygning fungerer som bindeled mellem badeanstalten og kedelhuset.

Oprindelighed:

Der er tale om en ændret funktion, men bygningskroppen står i sin helhed uantastet. Bagsiden er præget af en række nyere tekniske småbygninger.

Bygningshistorie:

I badeanstalten var der var adskilte afdelinger for funktionærer og patienter. Der var både mulighed for douchebad og karbad. Både badeanstalt og kedelhus fungerer i dag som værksted - en del af hospitalets tekniske afdeling.

Vedligeholdelsesstand:

Bygningen er i rimelig stand, men bærer præg af at have været brugsbygning i mange år.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1, Ejendomsnummer: 01582-6



Plantegning af Badeanstalt, kedelhus, vaskeri og køkken, Architekten 1916



Annebergparken nr. 28C



Kedelhus fra Grønnegården



Kedelhusets gavlfacade mod Grønnegården

Kedelhus

Bygningsbeskrivelse:

Kedelhusets er placeret vinkelret i forhold til Badeanstalten. Der er tale om et hus der markerer sig i kraft af sin størrelse. Bygningen har saddeltag, og en markant gavl ud til Grønnegården. Bygningen er opført i et plan med delvist udnyttet tagetage. Kedelhuset består af en administrationsdel med kontorer ud til Grønnegården. Bagved ligger det store og højloftede keddelrum, og bagerst det tidligere kulrum. Kedelhuset er sammenbygget med det tidligere vaskeri via en lidt lavere L-formet længe. Kedelhuset og den lave L-formede længe danner tilsammen et lille asfalteret gårdrum, som er skærmet af med en mur ud til Grønnegården.

Oprindelighed:

Den oprindelige store og markante skorsten, er erstattet af en nyere model. Tidligere har der også været en lille tagrytter. Bagsiden af bygningen er ligeledes præget af en række ændringer. Tagstenene er skiftet – til nye vingetegl. Gavlen markerer sig smukt mod Grønnegården, og er væsentlig for det samlede anlæg.



Kedelhuset mod Grønnegården



Badeanstalt og Kedelhus, bagside

Bygningshistorie:

Tidligere kedelhus, der forsynede centralanlægget med varmt vand - resten af hospitalet blev i mange år opvarmet med kul. I administrationsdelen var der tidligere bl.a. værksted og kontor for maskinmesteren.

Vedligeholdelsesstand:

Bygningen er i rimelig stand, men bærer præg af at have været brugsbygning i mange år.

Identifikation:

Bevaringsværdi 3

Ejendomsnummer: 01582-6

(Se plantegning under beskrivelse af badeanstalt side 24)



Annebergparken nr. 28A



Køkken og vaskeri fra Grønnegården



Køkken og vaskeri

Bygningsbeskrivelse:

Køkken og vaskeri udgøres af en tre-fløjet bygning i to etager med udnyttet tagetage. Taget er valmet. Anlægget danner et åbent asfalteret gårdrum ud mod Grønnegården. Hospitalets køkken og vaskeri er sammenbygget med kedelhuset via en et-plans bygning med saddeltag.

Det store køkkenrum og det store vaskerirum er i dobbelt højde. Gårdrummet er præget af to tårnlignende "knast-bygninger" som oprindeligt har skabt adgang til henholdsvis vaskeri og køkken. Bygningen har et urbant præg.

Oprindelighed:

Bygningen er præget af en del til- og ombygning. Det drejer sig primært om en overdækning og to tilbyggede "knaster". Det vil dog være enkelt at tilbageføre bygningen til det oprindelige udtryk. Enkelte døre og vinduer er skiftet.



Køkken og vaskeri fra Grønnegården



Bygningshistorie:

Den lille gård ved kedelhuset blev brugt til indlevering af snavset vasketøj. Den store gård blev brugt til udlevering af rent vasketøj og mad.

I køkkenet var der store dampgryder, stegekomfur og kartoffel- og fiskekogere. Der var elevator ned til kælderen, hvor forrådsrummene var. Ved siden af køkkenet var der smørrebrødsstue med vedliggende rum for brød, smør og æg.

På hver side af køkkenet var der udleveringssrum, hvor madvognene blev kørt ind for at modtage madbeholderne og smørrebrød med mere til afdelingerne, hvor de efter endt spisning atter afleverede madbeholderne til opvask.

I vaskeriet var der vaskemaskiner, skyllekar, centrifuger, derefter tørrerum, maskinrulle, damprulle, strygestue og elevator op til magasinerne på 1. og 2. sal, hvor der også var indrettet systuer og reparationsstuer. Forbindelsesbygningen til kedelhuset har indeholdt bi-funktioner til vaskeriet. Det tidligere køkken og vaskeri er taget ud af brug, og anvendes i dag primært til opbevaring.

Vedligeholdelsesstand:

Bygningen er i rimelig stand, men bærer præg af at have været brugsbygning i mange år.



Køkken og vaskeri fra bagsiden



Identifikation:

Bevaringsværdi 3

Ejendomsnummer: 01582-6

(Se plantegning under beskrivelse af badeanstalt side 24)



Annebergparken nr. 26, 26A og B



Lægeboliger fra Grønnegården



Hoveddør

Lægeboliger

Bygningsbeskrivelse:

Lægeboligerne udgøres af en længebygning sammenbygget med en tværbygning. Bygningen rummer tre sammenbyggede boliger.

Tværbygningen er let fremtrukket, og vender sin gavl mod Grønnegården. Længebygningen har saddeltag, og tværbygningen har mansardtag med halvvalm. Der er én lejlighed i den tværliggende del, og to lejligheder i længebygningen.

Indgangspartierne i længebygningen er markeret med murede frontkviste. Tværbygningen har en lille karnap. Boligerne er karakteriseret af enkel, men smuk detaljering af dørpartierne.

Oprindelighed:

Der er kun tale om få og mindre væsentlige ændringer i forhold til interiør, som nedhængte lofter og ny gulvbelægning.



Lægeboliger fra bagsiden



Køkkendør

Bygningshistorie:

Oprindeligt var der tale om tre reservelægeboliger, indrettet for to gifte og en ugift reservelæge. I tagetagen fandtes laboratorium og bibliotek. Bygningen har i de senere år været anvendt til kontorer, men står på nuværende tidspunkt tom.

Vedligeholdelsesstand:

Synes god, dog trænger døre og vinduer til maling og vedligeholdelse.

Identifikation:
Bevaringsværdi 1
Ejendomsnummer: 01582-6



Plantegning af lægeboliger, Architekten 1916



Annebergparken nr. 26



Pavilloner / udhuse

Bygningsbeskrivelse:

To små udhuse beliggende ved adgangen til grønnegården. Bygningerne er små og stilfærdige, men væsentlige i forhold til helheden. Husene har valmet tag – næsten pyramidetag, og forbinder sig med nabobygningerne via mure. Enkle pilastre markerer døråbningen i den østre pavillon, og flankerer et midtsiddende vindue i den vestre pavillon.

Bygningerne fungerer visuelt som en slags porthuse – man ledes via den lille overskuelige skala ind til den store arkitektoniske oplevelse.

Oprindelighed:

Der er tale om enkelte udskiftninger af vinduer og døre.



Annebergparken nr. 52



Bygningshistorie:

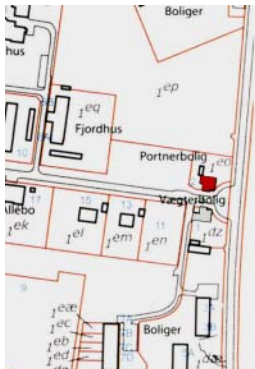
Oprindeligt er pavillonerne opført som cykelskure, siden har de fungeret som koksrum / vagtrum. I dag fungerer det ene hus som offentligt toilet og det andet som depot.

Vedligeholdelsesstand:

God stand.

Identifikation:

Bevaringsværdi 1, Ejendomsnummer: 01582-6



Annebergparken nr. 2



Vægterbolig



Kik forbi porthusene op igennem alleen

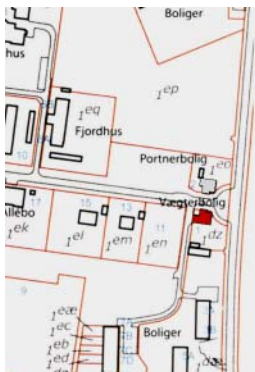
Vægter- og portnerboliger

Bygningsbeskrivelse:

Porthusene, vægter- og portnerboligerne flankerer Annebergparkens indgangsparti, afslutter alleen og markerer overgangen mellem by og land. Indgangspartiet understreges med to kvadratiske søjler.

Bygningerne har pyramidetage / helvalm belagt med vingetegl og rygning med knop. Begge bygninger har en lille forskydning / karnap med valmet tag mod ydersiden af anlægget, og en længe med saddeltag mod indersiden af hospitalsanlægget. Bygningerne er næsten ens med enkelte variationer. Portnerboligen har alene indgang fra ydersiden af anlægget. Planløsningerne varierer ligeledes en smule. Bygningerne danner hver en lille brolagt gårdsplads med privat karakter på indersiden af anlægget.

De to boliger er grundmurede, pudsede og gulmalede. Gesimsen har tandsnit og er hvidmalet, vinduer er ligeledes hvidmalede, døre er malet grønne. Søjlerne er udført med kvadremurværk og afsluttet med lygtestandere.



Annebergparken nr. 1



Portnerbolig



Kik forbi porthusene ud til Isefjorden

Oprindelighed:

Bygningerne har oprindeligt haft skodder. Søjlerne har sandsynligvis, som angivet på originaltegningen, været afsluttet af krukke. Der er udskiftet enkelte døre, og der er indført et enkelt nyt velux tagvindue. Portnerboligen har fået en ny skorsten på den indre længe.

Bygningshistorie:

Opført som vægter- og portnerboliger. Boligerne er i dag privatejet.

Vedligeholdelsesstand:
Synes god.



Vægterbolig fra bagsiden, i baggrunden skimtes Isefjorden



Portnerbolig fra bagsiden, i baggrunden skimtes Isefjorden



Identifikation:

Bevaringsværdi: 1

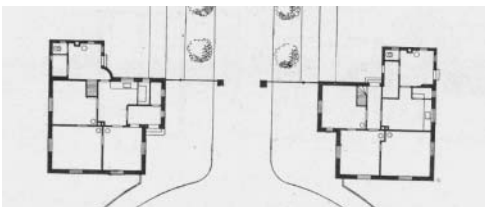
Matrikel: (Annebergparken 1) 1dz og (Annebergparken 2) 1eo

Ejerlav: Annebjerggård, Nykøbing Sj. jorde

Region: Sjælland

Kommune: Odsherred Kommune

Ejerforhold: (Annebergparken 1) Anne Margrethe Grønbech, (Annebergparken 2) Per og Jytte Nielsen



Plantegning af portner- og vægterboliger, Architekten 1916

Kilder:

- Annebergparken August 2006. Rapport udarbejdet for Nykøbing Rørvig kommune af Stud. Arch. Nini Scharling og Sofie Kjærsgaard Jørgensen i sommeren 2006
- Architekten – Meddelelser fra Akademisk Arkitektforening, 1916 19. aargang nr. 1- 4 s. 1- 29 af K. Varming
- Hospitalmuseet "En verden for sig", tegninger og fotografier
- Registrering af bygninger og landskab - Annebergparken, Nykøbing Sjælland – Maj 2007
- Weilbachs Kunstnerleksikon

Kontaktpersoner:

- Grundejerforeningen v. Thure Jørgensen, Annebergparken 64 a, 4500 Nykøbing Sj. tlf. 38 85 73 37/ 23 47 94 13, hjemmeside www.annebergparken.dk
- Lokalplanarbejdet ved byplanarkitekt Finn Mørup tlf. 20 78 54 42
- Odsherred Kommune, Byplanlægger Tine Christiansen tlf. 59 66 67 71
- Odsherreds Kulturhistoriske Museum ved Jan Jacobsen tlf. 59 91 33 25
- Hospitalmuseet "En verden for sig" ved Ejgil Kjeldsen tlf. 59 32 12 03